

Vélemény
A „Javaslatok a tanárképzés utolsó, gyakorlati félévével kapcsolatos
szakmai és gyakorlati kérdésekről” c.,
az OKM Közoktatási Főosztálya valamint az OFI által koordinált,
2009. április 21.
keltezésű munkaanyagról

Általános vélemény

A Bologna-folyamat a legnagyobb változást a pedagógusképzésben jelenti. Különös tekintettel a tanárképzés új rendszerére, a tanári mesterszak tartalmára, módszertanára, tanulászervezésére és értékelésére vonatkozóan. Ezen belül is kiemelt figyelmet érdemel az utolsó, gyakorlati félév (5. félév). Ez a képzési szakasz nagy jelentőséggel bír a képzés egészét tekintve. Egyfelől egy teljes félév összefüggő iskolai gyakorlatának legfontosabb tartalmi és szervezeti elemeit tartalmazza, másfelől a tantári mesterszak előző, a pedagógikumot, tantárgypedagógiákat és a gyakorlatiasságot előtérbe helyező képzést zárja le.

A munkaanyag legnagyobb erénye, hogy a tanári mesterszak 5. féléves összefüggő iskolai gyakorlatának jelentőségét felismerte és ennek részleteit kellő alaposítással dolgozta ki. Lehetővé tette ezáltal a jelzett képzési szakasz problematikájának a részletes elemzését, a tartalmi és szervezeti elemek végig gondolását. Nem utolsó sorban a munkaanyag jelentősége abban is tetten érhető, hogy az érintettek közös gondolkodását, egyfajta szakmai diskurzust is lehetővé tesz.

A munkaanyag erőssége egyrészt az 5. félév összefüggő egyéni iskolai gyakorlat jogi hátterének bemutatása, a legitimációs sarokpontok elemzése. Másrészt a képzés fogalomtára, ami lehetővé teszi, hogy az érintettek közös nyelven beszéljenek egymással. A fogalmak azonos értelmezése lehetővé teszi azt is, hogy a jelzett képzési szakasz problémáit, feladatait hatékonyan lehessen megoldani. Rendkívül fontos – a nemzetközi folyamatokban egyébként évtizedek óta markánsan megjelenő - tanári pályáiv bemutatása. Ez olyan karrierlétrának jelenti az alapját, ami a jelenlegi tanári pálya vonzóbbá tételéhez is nagy mértékben hozzájárul.

Javaslatok

1. Célszerű a munkaanyag műfaját, célkitűzéseit egyértelműen definiálni. Javasolom, hogy készüljön egy Preambulum, ami egyrészt tisztázza a fenti műfaji és funkcionális kérdéseket. Másrészt itt kellene bemutatni azokat a tartalmi és képzési elemeket, amelyekre az 5. félév összefüggő egyéni iskolai gyakorlata épül. Gondolok elsősorban azokra a pedagógiai-pszichológiai és tantárgypedagógiai kurzusokra, amelyek tartalmukban és módszereikben megalapozzák az utolsó, gyakorlati félévet.
2. A munkaanyag 43-oldalán örömmel olvasható a javaslatok között, hogy a munkaanyag figyelembe vette az „EU-s tapasztalatokat”. Javasolom a megfelelő referenciák egyértelmű, pontos feltüntetését. Jó példa erre az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottságának 2008. évi Jelentése a tanárképzés minőségének javításáról (2008/2068(INI)). Ebben az anyagban számos további referencia található. Javasolom továbbá az OECD tanárképzéssel foglalkozó programjainak is a feltüntetését.
3. A 10-11. oldalon a gyakorlati képzés tartalmára vonatkozó elképzeléseket találhatjuk meg. A hallgatók személyre szabott fejlesztésére és reflektivitásuk erősítésére vonatkozó tevékenységeket kitűnő elképzelésnek tartom. Nagyobb arányt javasolok a szemináriumi megbeszélésekre, hiszen a hallgatók a tapasztalataikat ennek keretében osztják meg egymás között. Az egymástól tanulásnak, a tapasztalatok cseréjének és elemzésének egy hasznos szervezeti és munkaformája. A tartalmi arányok alapos végig gondolása tekintetben is fontos, hogy a hallgatónak az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat során az intézmény egészének működésével, a szervezetfejlesztés egy-egy gyakorlati példájával is meg kell ismerkednie.
4. Az utolsó, gyakorlati félév, hasonlóan az új rendszerű tanárképzéshez erőteljesen tudásintenzív. Ennek megfelelően a gyakorlati képzést tudásmenedzsment szempontból is végig kell gondolni. A felelősségi szintek és a gyakorlati képzés szereplőinek feladata jól követhetők a munkaanyagban. A képzőhelyek, a partneriskolák, a gyakorlatvezető mentorok tudásháttérének biztosítása kiemelten fontos a gyakorlati félév minőségében és hatékonyságában. Ennek megfelelő szervezeti formája lehetnek a regionális pedagógusképzési szolgáltató és kutató

központok. Ám a folyamat tudásmenedzselési és logisztikai szempontból is kiemelten kezelendő.

5. A gyakorlati képzés finanszírozását a munkaanyag elsősorban a TÁMOP 4.1.2. B program segítségével és támogatásával képzeli el. Komoly aggodalomra ad okot az állami szerepvállalás mértéke, valamint a gyakorlati képzés működtetésének fenntarthatósága. A finanszírozás szempontjából érdemes pontosan tisztázni a hallgatók státuszát is az 5. félévet követő időszakban („egy féléves intenzív gyakornoki kezdőszakasz”).
6. A tanárjelöltek és a mentorok alkalmassága, képzettsége alapvető kérdés. Erre a munkaanyag helyesen, jól mutat rá. A kompetenciastandardok segíthetnek a kérdés megválaszolásában, ám a probléma ennél összetettebb.

Összefoglalva megállapítható, hogy a munkaanyag kellő alaposággal és jó színvonalon jelzi a tanárképzés utolsó, gyakorlati képzésének tartalmi és szervezeti problémáit, megoldandó feladatait. A fogalmi és jogi keretek bemutatása alapos munka. A munkaanyag címében jelzett javaslatok alapos végig gondolása szükséges. A szakmai diskurzus alapját képezi.

2009. május 14.

Dr. habil Vass Vilmos